

ընդհակառակն՝ առջևի կողմը, խիստ բազմաթիւ : Երկուսն է նաև Սրանկու թանկինը : — Բ՛հա առաջին աստիճան մը ստորնականութեան :

Սակոթ ըստած կապին ըղեղին ուռոյցները դեռ ալ պահաս են . որով հետեւապէս՝ նոր աստիճան մ'ալ ստորնականութեան :

Բ՛ս տարբերութիւնները կրնանք ասանկ բացատրել ուռոյցներուն նայելով :

Մարդ	Ա աստիճան
Կապկաց . . .	Ա. ցեղ Բ
Կապկաց . . .	Բ. ցեղ Գ
Սաժու ըստած կապինը . Դ	

Կապկաց մէջ որչափ որ վար իջնանք, ամենեւին ըղեղին վրայ երեցած խորտուբորտ տեղուանքը չենք գտներ . ինչպէս նաև իրենց չորրորդ ցեղին վրայ որ են ուխտթիթիւները՝ աս ըսած խորտուբորտութիւնները ամենեւին չեն տեսնուիր :

ՊԼՏՄՈՒԹԻՒՆ

Դիտելով մը ուրիշի տունը կ'երթայ քնանալու :

Ինծի շատ աղուոր բան մը կ'երեւայ, որ երբոր մէկը ճամբուն վրայ յոգնած ըլլայ, կամ կամք չունենայ առաջ երթալու, կամ գիշերը վրան հասնի, չափպուի ինչուան իր տունը երթալու . հապա ամէն տուն հասարակաց ըլլար : — Բ՛հ, պիտի ըսէ մէկը, դուն կրնաս գինետուն մը կամ իջևան մը երթալ : — Իրաւ է, բայց հոն պէտք է վճարել : Բ՛րդեօք աւելի աղէկ սովորութիւն մը չէ՞ր ըլլար, որ ես տան մը վարձք վճարելով, այն տունը ուրիշի մ'ալ ծառայէր, և ուրիշի մը վճարած տունը ինծի ալ ծառայէր, ինչպէս որ դիպուածը բերէր, կամ պէտք ըլլար գործողութեանց համար, որ այսօր այս փողոցիս մէջ, վաղը մէկալին մէջ կը հանդիպին : Բ՛յս մտածմունքն ունեցայ՝ երբոր լսեցի Արակի իրիկուն պարզամիտ

մարդու մը ըրածը . որ գիշեր ատեն գլուխը ծանրացած գինւոյն ծխովը և քնով, առնէտի մը պէս ձեռքերով պատերը շօշափելով կ'երթար, այն ձևով քալելով՝ ինչ ձևով որ կայծակները կը նկարեն : Արտեսնայ, կամ թէ կը զգայ շօշափմամբ՝ բաց դուռ մը, ներս կը մտնայ, և ինչպէս որ կրնայ սանդուխէն վեր կ'ելլայ, կ'երթայ սենեակ մը, կը գտնայ անկողին մը, և առանց նայելու թէ իրենն է թէ չէ, կը հանուի, և կը մտնայ սաւաններուն մէջ, և կ'ըսկըսի խռկալով քնանալ : Սակայն խաթուն մը կար նոյն տանը մէջ որ երկու տղոյը ընթրիք տալէն վերջը, ճրագը առած, և պատուիրելով որդւոյը որ գիշերը խելօք կենան, կ'երթար կամաց կամաց զիրենք անկողին զնելու այն սենեկին մէջ, ուր անկասկած կը քնանար պառկած մարդը : Ինչպէս ներս մտնալը, անկողինը բռնուած տեսնալը, և ձայն մը ձգելով տղաքը առնուլ ու դուրս ելլալն մէկ կ'ըլլայ : Ե՛կէն կ'երթայ պատուհանը, մարդ կը կանչէ օգնութեան, տղաքը յուսահատեալ կուլան : — Երացիք՝ ինչ կայ, ինչ եղեր է, կը կանչեն : — Ե՛հա զէնք, սուր : հրացան : Ար վազեն կնկան դուռը, բազմութիւն սանդուխներէն վեր կ'ելլան, և սրահը հասնելով կը լսեն թէ սենեկին մէջ մարդ կայ . կը մտածեն թէ ո՞վ առաջ երթայ : Երջապէս երկու հոգի կամաց կամաց գլուխնին ներս կը խոթեն, և տեսնելով որ թշնամին կը քնանայ, կը մօտենան և կը պոռան : Շիմայ զքեզ կը սպաննենք . — անիկայ պատասխանի տեղ կը խռկայ : Բ՛ն ատենը ամէնքը մէկ տեղ մեծ աղմուկ մը կ'ընեն որ արթնցնեն : Բայց ան ալ բանի չիգար . անիկայ կը շարունակէ քնանալը : Բ՛ն ատենը մէկը ձեռքերէն կը բռնէ, մէկը թև երէն, մէկը ասդին կը քաշէ, մէկալը անդին . անիկայ քիչ մը կը խռկայ, քիչ մը կը յօրանջէ, բայց աչքերը գոց են : Բ՛ս ատեն կը հասնի տանտէրը, և հոն գտնելով բազմութիւնը և իմանալով պատճառը՝ զոր գրեթէ ամէնքը մէկ բերան իրեն ըսին

կը մօտենայ անկողնոյն և կը ճանչնայ գինովը : Ինքը գիտէր անոր սովորութիւնը , և կ'ըսէ . « Դուք կը կարծէք թէ ոսկորէ և մսէ մարդ մըն է ասիկայ . բայց գիտնաք որ տակառի կողերէ և շրջանակներէ շինուած է . վերուցէք կ'աղաչեմ ասկէ , և անկողինս ինծի թողուցէք : — Ի՞նչ ընենք , ո՞ւր տանինք կ'ըսեն գրայինները : — Բակը ամբարանոցի մը մէջ , կ'ըսէ , տանտէրը : Բլստի կը գնեն հոն խշտեկ մը և չորս հօգի ու ժողովներէն և կտրիճներէն , ուրիշ հինգ կամ վեց հոգւոյ օգնութեամբ կ'առնուն քնայօղը , և պարկի մը պէս կ'իջեցնեն վար , և կը սլառկեցնեն ուր որ պէտք էր , չի կարենալով որոշել թէ անկողինը ինքն էր չէ նէ ինքը անկողին . որովհետեւ երկուքն ալ նոյնպէս անշարժ էին : Երբ ծաղկելով դուռը կէս կը գոցեն , և ամէն մարդ իր բանին կ'երթայ : Կ'երթան քնանալու . կը լուսնայ , և երկրորդ օրը ցորեկ կ'ըլլայ , դեռ անիկայ աչքը չէ բացած : Երջապէս երբոր Բստուած կ'ուզէ , կ'արթննայ և չի գիտեր ո՞ւր ըլլալ : Բայց տանտէրը որ զինքը կը ճանչնար , ինտուլով կ'իմացնէ իրեն հանգիպածը . և կը հարցնէ թէ ինչպէս ըրեր է այս բանը , պատասխան կուտայ թէ այն տունը իրենը կարծեր էր , և թէ՛ հոն գտնելով դուռ մը , սանդուխ մը , սենեակ մը , անկողին մը ինչպէս իր տանը մէջ , արժանի էր արդարանալու :

Բաբախներուն պատմութեան մէջ կը կարգացուի , որ երկու գինեմուլ քնանալէն վերջը , կ'արթննան երկրորդ օրը արեւը մտնելու ատենը : Կ'ըսէ մէկը մէկակիւն . Կարծեմ թէ ատենը ուշ է , գնա պատուհան մը բաց . ընկերը կ'երթայ , կը բանայ , և կ'ըսէ , Դեռ լոյս չի տեսնուիր : Եւ իրաւունք ունէր , վասն զի փոխանակ պատուհանի՝ սնտուկ մը բացեր էր : Եւ դառնան քնանալու օրուան մնացած կտորը և բոլոր գիշերը , և մեծ մաս մը երրորդ օրուան ալ :

ԿՈՒԾԻ

Ժ Ա Մ Ա Ն Ա Կ Ա Կ Ի Ց Ք

Արեւելեան վերջին խնդիրն ու պատերազմը : (Տես երես 129)

1854

ՅՈՒՆԻՍ

29 . Կեսսելլոս կոմսը հետեւեալ պաշտօնագիրը կը խրկէ առ Կորչաքով իշխանը , պատուիրակ Թուսաստանի ի վիեննա . Աւստրիական դահլիճը կը բռնագատէ զԹուսաստան (Տես 3) հիմակուան քաղաքական վտանգին¹ վերջ մը տալու՝ պարպելով Դանուբեան իշխանութիւնները որ չափ կարելի է շուտ միջոցի մէջ , և իր այս փափաքը Աւստրիոյ ու Գերմանիոյ օգուտէն պատճառած կը ցուցնէ , որուն փառս կ'ըլլայ եղբի Դանուբի վրայ եղած պատերազմին երկար գիմանալն ու տարածուիլը : Թէ որ Աւստրիոյ կառավարութեան մտքին մէջ՝ իշխանութեանց գրաւման երկարիւր պատճառ սեպուած է պատերազմին , պէտք է ասկէջ հետեւի որ եթէ այս գրաւմունքը

դադրելու ըլլայ , պատերազմը նոյն իսկ այդ գործով պիտի դադրի , միայն թէ թշնամութիւնները ընդհատած ըլլան : Վեննայի դահլիճը այն մտածութեան վրայ է , որ այդ ապահովութիւնը տայ մեզի . թող յայտնի իմացնէ մեզի թէ ինչ վտանգուածութիւններ կրնայ տալ մեզի , և այն ատեն կայսրը պատրաստ է իշխանութիւնները պարպելու ճիշդ ժամանակին վրայօք դաշնագրական խօսակցութիւն ընելու . և գժուարութիւն մըն ալ չանէր ստորագրելու ապրիլի 9ին արձանագրութեան մէջ դրուած իրեք սկզբունքներուն . Տաճկաստանի աճաղջութիւնը , Իւստանուլեանց պարպումը , Տաճկաստանի բխրութիւնը իւրաքանչիւր հասարակութեան , այս մտքով որ Դրան ամենայն քրիստոնեայ հպատակաց համար ընդունուելու քաղաքական իրաւունքները՝ անբաժանելի են ի կրօնական իրաւանց , և մեր կրօնակիցներուն համար ուժ չէին ունենար , թէ որ ասոնք նոր առանձնաշնորհութիւններ ստանալու ատեն իրենց հին առանձնաշնորհութիւնները չպահէին : Թէ որ բանը ասանկ ըլլալու ըլլայ , կայսեր Դանն ուզած պահանջ

¹ Գլ . Crise.